

Бердичевська Ірина Валентинівна,

викладач,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж

імені Маркіяна Шашкевича»,

м. Броди, Україна

ira.berdychevska@gmail.com

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЧИННИК ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПЕДАГОГА

***Анотація.** У статті досліджується розвиток професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови як ключового чинника підготовки майбутніх педагогів. Розглянуто структурні компоненти професійно-творчого потенціалу: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-креативний, комунікативно-культурний та рефлексивний. Особлива увага приділяється впливу діяльності викладача на розвиток професійної та творчої компетентності студентів. Стаття демонструє взаємозв'язок між професійним розвитком викладача та формуванням конкурентоспроможного майбутнього педагога.*

***Ключові слова:** професійно-творчий потенціал, викладач іноземної мови, компетентності майбутнього вчителя, інноваційні технології.*

***Annotation.** The article examines the development of the professional and creative potential of a foreign language teacher as a key factor in training future teachers. The structural components of professional and creative potential are considered: motivational-value, cognitive, activity-creative, communicative-cultural, and reflective. Particular attention is paid to the influence of teacher activity on the development of students' professional and creative competence. The article*

demonstrates the relationship between the professional development of a teacher and the formation of a competitive future educator.

Key words: *professional and creative potential, foreign language teacher, future teacher competencies, innovative technologies.*

Вступ. Сучасна система педагогічної освіти перебуває на етапі трансформацій, зумовлених оновленням освітніх стандартів, диджиталізацією навчального процесу та утвердженням компетентнісного підходу. Це потребує від викладача не лише високого рівня фахової підготовки, а й здатності виступати організатором освітнього середовища, наставником та фасилітатором творчого розвитку здобувачів освіти.

У сучасних умовах педагогічна діяльність розглядається як складна система професійної взаємодії, спрямована на розвиток особистості майбутнього педагога, його професійної мобільності, креативного мислення та готовності до інноваційної діяльності. Особливого значення набуває розвиток професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови, який сприяє формуванню у студентів здатності до творчого застосування знань, використання інтегративних технологій та реалізації проєктно-дослідницької діяльності.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз розвитку професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови як ключового чинника підготовки конкурентоспроможного майбутнього педагога в умовах трансформації сучасної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Формування майбутнього педагога неможливе без розвитку його творчого потенціалу. Сьогодні освітній процес спрямований не лише на передачу знань, а й на розвиток особистості, формування уміння мислити критично, приймати нестандартні рішення, проявляти педагогічну ініціативу.

Головні виклики сучасної педагогічної освіти:

- глобалізація та швидка зміна професійних вимог;

- запровадження компетентнісного підходу в НУШ, інклюзії та освітніх інновацій;
- запит суспільства на вчителя-творця, мотиватора та фасилітатора навчального процесу.

Для викладача іноземної мови важливі такі зміни:

- комунікативно-діяльнісний підхід: мова як засіб спілкування та творчості;
- міжкультурна компетентність: розвиток емпатії та критичного мислення у студентів;
- інтеграція з іншими предметами (CLIL) для створення творчих проєктів;
- використання сучасних цифрових технологій для мотивації та залучення студентів.

Таким чином, актуальність розвитку професійно-творчого потенціалу викладача зумовлена переходом сучасної освіти до моделі навчання, орієнтованої на формування здатності до творчого застосування знань, професійної мобільності та готовності до безперервного навчання протягом життя.

Поняття «інтелектуально-творчий потенціал педагога» ми розглядаємо як резерв внутрішніх потенційних особистісно-професійних ресурсів (можливостей) особистості педагога, які, актуалізуючись, сприяють продуктивній творчій педагогічній діяльності та професійному саморозвитку [4, с. 32].

З науково-теоретичних позицій професійно-творчий потенціал доцільно розглядати як інтегративну характеристику особистості педагога, що поєднує інтелектуальні, мотиваційні, креативні та рефлексивні компоненти професійної діяльності та забезпечує готовність до інноваційного педагогічного проєктування.

Він включає такі компоненти:

1. **Мотиваційно-ціннісний** – прагнення до самореалізації та розвитку студентів;

2. **Когнітивний** – глибокі знання лінгвістики, методики, психології та цифрових технологій;

3. **Діяльнісно-креативний** – здатність розробляти оригінальні уроки, інтерактивні завдання, застосовувати міждисциплінарні підходи;

4. **Комунікативно-культурний** – формування атмосфери міжкультурного діалогу та емпатії;

5. **Рефлексивний** – аналіз власної педагогічної діяльності та впровадження інновацій.

Розвиток професійно-творчого потенціалу вимагає постійного самовдосконалення, відкритості до нових педагогічних і цифрових технологій, а також готовності перетворювати традиційне навчання на інтерактивний, дослідницький, культурно насичений процес. Творчий потенціал можна розглядати як складну, відкриту та саморегульовану систему, яка визначає здатність майбутнього фахівця професійної освіти до активного пошуку нових ідей, творчої самореалізації як в особистому, так і професійному житті [2, с. 226]. Розвинений професійно-творчий потенціал дозволяє викладачу іноземної мови перетворювати навчання на процес співтворчості, у якому кожен студент стає активним учасником і співавтором освітнього результату.

До ефективних форм роботи викладачів іноземних мов у процесі педагогічної освіти належать:

✓ **Проектно-дослідницька діяльність.** Студенти розробляють власні навчальні матеріали, проводять міні-уроки, створюють інтерактивні презентації чи відео. Це допомагає розвивати не лише мовні навички, а й ініціативу, критичне мислення та командну взаємодію.

✓ **Інтерактивні методи.** Використання тренінгів, дебатів, сторітелінгу, рольових ігор сприяє розвитку комунікативної активності та творчої уяви. Такі форми допомагають розкрити особистість студента й показують, що навчання іноземної мови — це простір творчості.

✓ **Інтеграція цифрових технологій.** Освітні платформи Wordwall, Quizlet, Padlet, Canva, а також AI-інструменти допомагають створювати сучасне,

гнучке освітнє середовище. Такі підходи формують цифрову компетентність і показують, як сучасні технології можуть стати інструментом творчості.

✓ **Позааудиторна діяльність.** Велику роль відіграють мовні клуби, конкурси, культурні заходи, *speaking club*'и. розкривають творчий потенціал студентів і зміцнюють їхню професійну мотивацію.

Практична реалізація розвитку професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови в сучасних умовах здійснюється як цілісний багаторівневий процес, що поєднує освітньо-методичну, науково-дослідницьку та професійно-орієнтовану діяльність. Така інтеграція забезпечує не лише підвищення рівня професійної майстерності викладача, але й формування освітнього середовища, спрямованого на розвиток творчої, самостійної та конкурентоспроможної особистості майбутнього педагога. Творчий потенціал педагога уможливорює інноваційну, креативну реалізацію різнопланових професійних завдань, що сприяє підвищенню якості освіти, рівня знань здобувачів освіти тощо [1,с. 170].

Розвиток професійно-творчого потенціалу викладача доцільно розглядати як динамічний процес професійної самореалізації, що відбувається в умовах постійної взаємодії особистісних ресурсів педагога та освітнього середовища. Такий підхід дозволяє трактувати професійну творчість викладача як системну характеристику його педагогічної діяльності, що проявляється у здатності до інноваційного проєктування освітнього процесу.

Освітньо-методична діяльність викладача спрямована на створення умов для активного залучення студентів до навчального процесу та формування їх творчої самостійності. Вона передбачає використання інноваційних педагогічних технологій, інтерактивних методів навчання та цифрових освітніх ресурсів.

Важливе місце займає проєктно-дослідницька діяльність студентів. У процесі виконання навчальних проєктів студенти не лише засвоюють мовний матеріал, але й набувають досвіду педагогічного планування, організації навчальної діяльності та оцінювання результатів навчання. Розроблення

власних навчальних матеріалів, створення цифрових освітніх продуктів та проведення фрагментів занять сприяє розвитку професійної відповідальності та творчої ініціативи.

Не менш значущим є застосування інтерактивних методів навчання, таких як сторітелінг, рольові ігри, дебати та тренінгові технології. Вони сприяють розвитку комунікативної активності студентів, формують уміння працювати в команді та приймати нестандартні педагогічні рішення.

Використання цифрових технологій дозволяє модернізувати освітній процес відповідно до сучасних вимог. Застосування інтерактивних платформ, цифрових конструкторів завдань та елементів штучного інтелекту забезпечує персоналізацію навчання, підвищує мотивацію студентів.

Таким чином, освітньо-методична діяльність виступає базовим середовищем формування професійно-творчого потенціалу як викладача, так і студентів. Розвиток творчого потенціалу у студентів закладів вищої освіти на сучасному етапі розвитку світової спільноти слід розглядати як обов'язкову складову загальної фахової підготовки [5, с. 196]. З позицій компетентнісного підходу освітньо-методична діяльність викладача виступає механізмом трансформації знань у професійний досвід, що забезпечує формування інтегрованих професійних якостей майбутнього педагога.

Науково-дослідницька діяльність є важливим складником розвитку професійно-творчого потенціалу викладача, оскільки забезпечує постійне оновлення змісту навчання та впровадження сучасних педагогічних технологій.

Участь викладачів у наукових дослідженнях, конференціях, методичних семінарах сприяє розширенню професійного світогляду та формуванню здатності до критичного аналізу педагогічної практики. Наукова діяльність стимулює пошук нових методичних рішень, удосконалення форм і методів навчання та адаптацію освітнього процесу до сучасних соціальних і технологічних змін.

Особливого значення набуває дослідження можливостей використання гейміфікації, мобільних освітніх додатків та адаптивних цифрових систем

навчання. Такі підходи дозволяють підвищити ефективність засвоєння навчального матеріалу та формувати у студентів навички самостійного навчання.

Науково-дослідницька діяльність викладача також сприяє формуванню дослідницької культури студентів, залучаючи їх до виконання наукових проєктів, написання дослідницьких робіт та участі у науково-практичних заходах.

Залучення студентів до професійно-орієнтованої діяльності є важливим механізмом формування їх професійної компетентності та творчого потенціалу. Практико-орієнтоване навчання дозволяє поєднати теоретичні знання з реальними педагогічними ситуаціями.

Участь студентів у конференціях, педагогічних лабораторіях, конкурсах професійної майстерності сприяє розвитку їх професійної впевненості та формує готовність до публічної професійної діяльності. Виконання дослідницьких проєктів допомагає формувати аналітичне мислення, здатність до самооцінювання та професійної рефлексії.

Важливу роль відіграє позааудиторна діяльність, зокрема участь у мовних клубах, культурних заходах та освітніх проєктах. Такі форми роботи сприяють формуванню професійної ідентичності майбутнього педагога та розвитку міжкультурної компетентності.

Метою професійного розвитку вчителя в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» є інтегральні характеристики його особистості: спрямованість, компетентність, емоційна й поведінкова гнучкість. Важливою умовою розвитку інтегральних характеристик особистості професіонала є усвідомлення ним необхідності перетворення свого внутрішнього світу й пошук нових можливостей самореалізації в праці, тобто підвищення рівня професійної самосвідомості [3, с. 25]. Розвиток професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови відображає загальні тенденції трансформації сучасної педагогічної освіти, орієнтованої на підготовку фахівця,

здатного до інноваційної діяльності в умовах освітньої невизначеності та динамічних соціокультурних змін.

Таким чином, професійно-творчий потенціал викладача виступає системоутворювальним чинником підготовки педагога нового покоління, здатного ефективно реалізовувати професійну діяльність у сучасному освітньому середовищі. У цьому контексті професійно-творчий потенціал викладача доцільно розглядати як метакомпетентність, що інтегрує професійні знання, педагогічний досвід, креативність та здатність до безперервного професійного розвитку.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що розвиток професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови є одним із визначальних чинників підготовки конкурентоспроможного педагога. Професійно-творчий потенціал доцільно розглядати як інтегративну динамічну систему особистісно-професійних ресурсів, що забезпечує ефективність педагогічної діяльності та сприяє якісній підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Структура професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови охоплює взаємопов'язані мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-креативний, комунікативно-культурний і рефлексивний компоненти, узгоджена взаємодія яких визначає рівень готовності педагога до реалізації сучасних освітніх стратегій, інноваційних технологій та професійної самореалізації.

Доведено, що розвиток професійно-творчого потенціалу викладача відбувається через інтеграцію освітньо-методичної, науково-дослідницької та професійно орієнтованої діяльності, активне використання інтерактивних і цифрових технологій, а також залучення здобувачів освіти до проєктно-дослідницької роботи та професійно значущих видів діяльності.

Практична значущість дослідження полягає у визначенні ефективних форм і засобів розвитку професійно-творчого потенціалу викладача іноземної мови, що забезпечують формування у студентів креативного педагогічного мислення,

цифрової та міжкультурної компетентностей, готовності до інноваційної діяльності, професійної мобільності та безперервного професійного саморозвитку.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з розробленням концептуальних моделей розвитку професійно-творчого потенціалу викладача в умовах цифровізації педагогічної освіти, дослідженням можливостей використання адаптивних AI-систем навчання, а також розширенням міждисциплінарних підходів у професійній підготовці майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1. Білик О., Синевич І., Феньов Я. Творчий потенціал педагога як ознака професіоналізму. *Молодь і ринок*. 2023. № 9 (217). С. 169–174. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291098> (дата звернення: 12.01.2026).
2. Вовк Л. Проблема розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів професійного навчання у зарубіжному та вітчизняному досвіді. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 10 (24). С. 218–230. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-1-41> (дата звернення: 05.02.2026).
3. Денищук І. П. Особливості професійного розвитку педагога Нової української школи. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 6 (201). С. 24–27. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6\(201\)-24-27](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6(201)-24-27) (дата звернення: 18.02.2026).
4. Єфіменко С. М. Інтелектуально-творчий потенціал педагога: структура, зміст, шляхи діагностики та розвитку : навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 104 с. URL: <https://cutt.ly/ktQZ7Hdk> (дата звернення: 18.02.2026).
5. Чорноус В. П. Педагогічні умови розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 72. Т. 2. С. 182–186. URL: <https://cutt.ly/YtQZ6Qa1> (дата звернення: 10.02.2026).